

JUDAISM AND ANIMALS

Part 1: introduction

HISTORY

b.Sanhedrin 108b

צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה
להאכילה ביום האכלנוה ביום, שדרכה
להאכילה בלילה האכלנוה בלילה ...
אורשינה, אשכחיניה אבא דגני בספנא
דתיבותא. אמר ליה: לא בעית מזוני? אמר
ליה: חזיתך דהות טרידא, אמינא לא
אצערך. אמר ליה יהא רעוא דלא תמות.

Shem said: “We had a terrible time on the Ark. Some creatures needed feeding during the day, and some at night. But the phoenix, one time my father found it lying down in a corner of the ark. He asked it, ‘*Do you not want anything to eat?*’ And it replied, ‘*I saw that you were busy, and I did not want to trouble you.*’ My father said, ‘*May it be God’s will that you live forever.*”

INSPIRATION

b.Eiruvין 100b

אמר רבי יוחנן: אילמלא לא ניתנה
תורה היינו למידין צניעות מחתול,
וגזל מנמלה, ועריות מיונה. דרך
ארץ מתרנגול.

Rabbi Yochanan said: “Even if the Torah had never been given, we would have learned modesty from the cat, the wrongness of theft from the ant, the laws of adultery from the dove, and civilised behaviour from the rooster.”

m.Avot 5:20

יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל
כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון
אביך שבשמים.

Yehudah ben-Teima said: “Be as strong as a leopard, as swift as an eagle, as swift as a gazelle and as strong as a lion, in doing the will of the Holy One.”

ALL CREATURES GREAT AND SMALL

The Alphabet of Ben Sira, Tet

אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע ...
עכביש יארוג כל השנה ולא ילבשו
... ואין בו הנאה לעולם. אמר לו
הקב"ה דוד! מלעיג אתה על הבריות
תבא שעה ותצטרך להם ותדע למה
נבראו. וכשנחבא במערה מפני שאול
המלך שלח הקב"ה עכביש וארגה על
פי המערה וסגרה אותו, בא שאול
וראה ארוג אמר בודאי לא נכנס אדם
הנה שאם נכנס היה קורע הארוג
לקרעים והלך ולא נכנס לשם, וכשיצא
דוד וראה העכביש נשקה ואמר לה
ברוך בוראיך וברוכה את.

David asked the Holy One: *"Creator of the world, the spider weaves all year long but never wears wool. What is the point of such a thing?"* God replied: *"David! Why are you sneering at these creatures? A time will come when you need them, and then you will understand why they were created."* And when David had to hide in a cave from King Saul, the Holy One sent a spider, and the spider wove a web that sealed off the mouth of the cave. When Saul arrived, he saw the web and said: *"It is certain that nobody is in here, because they would have torn the web into shreds."* So he left without searching the cave. David emerged, and kissed the spider, and said to her: *"Blessed be the One who created you."*

DEATH

David Searsⁱ

Rabbi Moshe Cordovero wrote: “A soul that has been reincarnated in an animal suffers because it is aware of its grievous condition. It may appear in a dream to one of its relatives, asking for help in order to attain a measure of relief, to whatever extent is possible – that is, if the soul merits to recall its former place or its relatives. Sometimes it is utterly deprived of relief and experiences great anguish. Such an animal may be endowed with extraordinary intelligence because of the reincarnated soul it bears.”ⁱⁱ

Rabbi Eliezer Azkari wrote: “The Kabbalists state that when a person is reincarnated as another human being, they do not remember their former life; however, when a person is reincarnated as an animal, beast, or bird, they do remember their former life. Therefore, the soul grieves and agonises over how it has fallen from the heights of heaven, from the human form to an animal form.”ⁱⁱⁱ

ⁱ David Sears, *The Vision of Eden: animal welfare and vegetarianism in Jewish law and mysticism* (Scotts Valley, California: CreateSpace: 2015), ebook edition: ch 5.

ⁱⁱ Cited by Sears as: Shiur Komah, Inyan Gilgul

ⁱⁱⁱ Cited by Sears as: Sefer Chareidim 33

WEIRD AND WONDERFUL

m.Shevuot 3:8

איזו היא שבועת שוא ... נשבע על דבר
שאי אפשר אם לא ראיתי גמל שפורח
באוויר ואם לא ראיתי נחש כקורת בית
הבד.

What is an oath that is taken in vain? It is when someone takes an oath that hinges on something impossible, such as: ‘if I do not see a flying camel’, or ‘if I do not see a snake the size of an olive-press’.

Beth Berkowitz^{iv}

Given that there are almost infinite ways to imagine the impossible, it is interesting to see what the Mishnah conjures up: a flying camel and a gargantuan snake. Later rabbinic commentators wondered: Why not a flying mouse? Isn't that just as ridiculous? And, conversely, they challenged: is a gargantuan snake really so impossible? Animals serve frequently in rabbinic literature to define the limits of reality. Animals sit at the edge of personhood, like a variety of human characters – women, children, slaves, foreigners. Animals press the boundaries of what we know, and that is why, I would speculate, the rabbis use animals to imagine the unimaginable.

^{iv} Beth A Berkowitz, *Animals and Animality in the Babylonian Talmud* (Cambridge: Cambridge University Press, 2018): 37-38.

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 2: pigs

PRAYER

Perek Shirah 5

בהמה דקה טמאה אומרת: היטיבה יי
לטובים ולישרים בלבותם.

LAW

Leviticus 11:2b-8ⁱ

זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר
על הארץ: כל מפרסת פרסה ושסעת שסע
פרסת מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו: אך
את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי
הפרסה את הגמל כי מעלה גרה הוא
ופרסה איננו מפרס טמא הוא לכם: ואת
השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא יפרס
טמא הוא לכם: ואת הארנבת כי מעלת
גרה הוא ופרסה לא הפרסה טמאה הוא
לכם: ואת החזיר כי מפרס פרסה הוא
ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא
הוא לכם: מבשרם לא תאכלו ובגבלתם לא
תגעו טמאים הם לכם:

What does the pig pray? *God is good to the good and to the upright
in heart (Psalm 125:4).*

These are the creatures that you may eat from among all the
land animals: any animal that has true hoofs, with clefts
through the hoofs, and that chews the cud, such you may eat.
The following, however, of those that either chew the cud or
have true hoofs, you shall not eat: the camel: although it chews
the cud, it has no true hoofs; it is impure for you. The hydrax:
although it chews the cud, it has no true hoofs; it is impure for
you. The hare: although it chews the cud, it has no true hoofs; it
is impure for you. And the swine: although it has true hoofs,
with the hoofs cleft through, it does not chew the cud; it is
impure for you. You shall not eat of their flesh or touch their
carcasses; they are impure for you.

ⁱ Adapted from NJPS translation

RATIONALE

Sifra, K'doshim perek 11:22 (Weiss edition p 93b)

ר' אלעזר בן עזריה אומר מנין
שלא יאמר אדם ... אי אפשי
לאכול בשר חזיר ... אבל איפשי
מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי
כך ח"ל ואבדיל אתכם מן העמים
להיות לי.

Rabbi Elazar ben-Azariah says: "One should not say, 'I have no desire to eat pork'. Rather, one should say, 'I yearn to eat pork, but what can I do? My Creator on high has decreed that I mustn't.' From where do we learn this? From scripture: *I have separated you from among the peoples, to be unto Me (Leviticus 20:26).*"

Rabbi Jacob Milgromⁱⁱ

The literature on Leviticus 11 is vast and there are as many theories as theorists. One theory that merits serious consideration is the hygienic hypothesis: the forbidden animals are carriers of disease. The ancients discovered the harmful animals empirically and modern science has verified their findings: the pig is a bearer of trichinosis, the hare of tularemia, carrion eating birds harbour disease, and fish without fins and scales attract disease because they are mud burrowers. The hygienic hypothesis is an honoured one. It counts among its proponents Maimonides, Ramban and Rashbam and it is probably no accident that the former two were physicians.

Despite these proponents, there are weighty objections to this theory. For example, the camel – a prohibited animal – is a succulent delicacy for the Arabs to this day and there is no evidence that they suffer gastronomically. Also, if hygiene were the sole reason for the diet laws, why were they restricted to the animal kingdom? Why were poisonous plants not prohibited?ⁱⁱⁱ

ⁱⁱ Jacob Milgrom, "Ethics and ritual: the foundations of the biblical dietary laws" in Edwin B Firmage, Bernard G Weiss and John W Welch (eds), *Religion and Law: biblical-Judaic and Islamic perspectives* (Winona Lake, Michigan: Eisenbrauns, 1990), 159-192: 175-176.

ⁱⁱⁱ Maimonides did actually, very sensibly, prohibit Jews from eating mushrooms: see h.Dei'ot 4:9.

Rabbi Nina H Mandel^{iv}

It is likely that the longevity of interest in trying to explain these laws dates from the earliest moment someone refused to eat the food offered by a neighbour. One of the primary reasons is that kashrut limits commensality: the simple social practice of a shared, communal meal. Commensality is not the reason kashrut laws exist, but it is a reason why people care so much that they do. Social boundaries are created and enforced by symbolic boundaries embodied in communal patterns of behaviour. Limiting what you will and will not eat becomes linked to where and with whom you will eat.

Much effort has been made to understand the rationale behind the biblical and rabbinic kashrut laws. Perhaps alternatively, we should try to understand why people care so much about why the laws exist and how that impacts both internal and external relationships.

^{iv} Rabbi Nina H Mandel, “Why do they care? Understanding the need to explain the kosher laws” in C Gallin and S S Magliveras (eds), *Odysseys of Plates and Palates: food, society and sociality* (Oxford: Inter-Disciplinary Press, 2015), 31-42: 33, 37.

DECEPTION

Leviticus Rabbah 13:5

מה חזיר בשעה שהוא רובץ מוציא טלפיו
ואומר ראו שאני טהור כך מלכות אדום מתגאה
וחומסת וגוזלת ונראת כאלו מצעת בימה.

Just as a pig lies down, extends its hoof and says: “*See, I am kosher!*”, so too do the Romans arrogantly pillage and plunder while affecting to administer a fair judicial process.

Kli Yakar to Leviticus 11:4

זה מורה על כל מי שאין תוכו כבד
כמדת הצבועים המראים את עצמם
כשרים והמה בלי ספק גרועים מן
הרשע הגמור שתוכו וברו שוין לרעה
... הם מולידים תכונה רעה זו בגוף
האוכלם ... כל ד' מלכיות אלו
האוכלים מן ד' מינים אלו כולם קבלו
טבעם שהם מראים את עצמם
ככשרים כאילו כוונתם להטיב
לישראל ותוכם רע ומר כי כל
מחשבותם רק רע כל היום, וישראל
לא נזהרו מהם בראותם כי הם
מגדלים קצת צדיקים ובאמת
שלצורך הנאתם עשו כן ותוכם היו
שונאי ישראל.

This teaches us that in the case of those whose inside is not like their outside – that is, hypocrites who give the appearance of being kosher – there is no doubt that they are worse than someone who is completely evil but whose inside and outside both accurately reflect that. Moreover, such animals propagate this evil quality in the body of those who eat them. The four empires who eat of camel, hydrax, rabbit and pig^v absorbed their characteristics. Thus these empires present themselves as being kosher, as if they intend to treat the Israelites well, yet in reality they are evil and bitter and think only wicked thoughts all day long. Yet the Israelites were not wary of them, seeing that the empires raised a small number of righteous people. However, these righteous people only existed for the benefit of the empires, and they too, deep down, hated the Israelites.

^v Various scriptural sources are mustered to demonstrate that the Babylonians eat (and are thus similar to) camels, the Medians are hydraxes, the Greeks, rather adorably, are rabbits, and the Romans, of course, are pigs. Yes I did just use the word ‘hydraxes’ and yes I am quite proud of myself.

FUTURE

Torat Moshe to Leviticus 11:2

למה נקרא שמו חזיר
שחוזר להיתרו לע"ל, ור"ל
שישתנו סימניו.

Why is a pig called חזיר ('chazir')? Because in the future, it will revert (חוזר, 'chozeir') to being permitted. That is to say, its physiology will change to make it a kosher animal.

Midrash Tehillim 146:4

כל הבהמה שנטמאת בעולם הזה
מטהר אותה הקב"ה לעתיד לבוא ...
ולמה אסר אותה, לראות מי שמקבל
דבריו, ומי אינו מקבל, ולעתיד לבוא
הוא מתיר את כל מה שאסר ... ויש
אומרים אינו מתירן לעתיד לבוא ...
ומה אם למי שהיה אוכלם הוא
מכרית ומאביד, הבהמה הטמאה לא
כל שכן.

All the animals which are forbidden in our world will, in the future, be permitted by the Holy One. Why did God forbid them to begin with? In order to see who would accept the commandments, and who would not accept the commandments. But in the future, the Holy One will permit all that God forbade. There are some, though, who say that this is not so. Rather, just as the Holy One will cut off and destroy those who ate non-kosher animals, surely so too will God destroy the animals themselves.

Rabbi Dr David Kasher^{vi}

The first indication that the Children of Israel are able to move holiness from the priesthood into their own lives comes in Leviticus chapter eleven with the listing of kosher and non-kosher animals. These verses make it quite clear that the practice of keeping kosher is meant to sanctify the practitioner. One gets the sense that the body has become the new sanctuary, with every person treating their own mouth and stomach as a kind of mini-altar, on which only holy things can be placed. Leviticus never leaves holiness behind. The message is not: forget the sacred and focus on the ethical. Rather, the message is: true holiness is manifested through justice. We find the sacred and the pure not only in the Tabernacle, and not only in our bodies, but out in the real world, in living society. This merging of justice and holiness is a radical move, but also a brilliant one.

^{vi} Rabbi Dr David Kasher, “Eating our way from holiness to justice: kashrut as a bridge between competing value systems” in Shmuly Yanklowitz (ed), *Kashrut and Jewish Food Ethics* (Boston: Academic Studies Press, 2019), 27-32: 29-30, 32.

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 3: dogs

THE MERIT OF DOGS

Perek Shirah 6

כלבים אומרים: באו נשתחוה
ונברעה נברכה לפני יי עשנו. רבי
ישעיה ... התענה חמש ושמונים
תעניות. אמר כלבים ... יזכו לומר
שירה?? ענה לו מלאך מן השמים
ואמר לו ישעיה עד מתי אתה
מתענה על זה הדבר ... זכו לעבד
עורות מצואתם שכותבים בהם
תפילין ומזוזות וספרי תורה. על
כן זכו לומר שירה.

What do dogs pray? *Come, let us worship and bow down; let us kneel before our Creator (Psalm 95:6).*

Rabbi Yeshaya fasted 85 fasts,ⁱ trying to fathom a reason why dogs should have the merit to praise God. Then an angel answered him: “Yeshaya! How long are you going to fast over this thing? Dogs are fortunate enough to assistⁱⁱ in the tanning of animal hides, on which are written tefillin, mezuzot and Torah scrolls. On account of this, they have the merit to praise God.”

Pesikta d’Rav Kahana 11:1

ר' אבהו אזל לקיסרין, ואיזדמן גבי חד
גבר, ואיתיב כלבה לגביה. אמ' ליה כל
הדין ביזיונה אנה שלם לך, א' ליה מרי,
טיבו רבה אנה שלים ליה, חד זמן עלון
שביא לקרתא, ואתא חד מנהון בעי
למשכ' איתתא דההוא גברא, וקם ואכל
ביציו.

Rabbi Abbahu once went to Caesaria, and visited a certain man. The man sat a dog down next to Rabbi Abbahu, who exclaimed: “*This is a humiliating for me!*” But the man replied: “*I owe a great debt to this dog. Once, marauders came to this town, and one of them tried to molest my wife. But this dog rose up and bit off the man’s testicles!*”

ⁱ Parallel to Yalkut Shimoni 187

ⁱⁱ To be precise, dogs’ excrement assists.

Rashi to Exodus 22:30ⁱⁱⁱ

בשר בשדה טרפה לא תאכלו
לכלב תשלכון אתו ... למדך
הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר
כל בריה, שנאמר ולכל בני ישראל
לא יחרץ בלב לשונו, אמר הקב"ה
תנו לו שכרו:

You shall not eat flesh torn from beast in the field: you shall throw it to the dog (Exodus 22:30). This verse teaches us that God does not withhold reward from any species. It is said: Against the people of Israel, not a single dog moved its tongue (Exodus 11:17). Thus, the Holy One said: "Give them their reward."

RESTRICTIONS

b.Bava Kamma 79b, 83a

לא יגדל אדם את הכלב, אלא אם כן היה
קשור בשלשלת ... ההיא איתתא דעלת
למיפא בההוא ביתא, נבח בה כלבא. אמר לה
מריה: לא תיסתפי מיניה, שקילי ניביה.
אמרה ליה: שקילה טיבותיך ושדיא אחיזרי,
כבר נד ולד.

Nobody may raise a dog unless it is kept confined by chains. A certain woman entered a bakery, and a dog barked at her. Its owner said to her: "Don't worry, its teeth have been removed." But she replied: "Take your platitudes and throw them on the thorns! I have just suffered a miscarriage!"^{iv}

Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 409:3

אסור לגדל כלב רע אא"כ הוא אסור
בשלשלאות של ברזל וקשור בהם ובעיר
הסמוכה לספר מותר לגדלו וקושרו
ביום ומתירו בלילה.

It is forbidden to raise an evil dog unless it is kept closely confined in iron chains. But in border towns, it is permitted to raise dogs that are confined during the day but allowed out at night.

ⁱⁱⁱ Derived from Mechilta d'Rabbi Yishma'el, Kaspā 20

^{iv} Per Rashi *ad loc*, sv 'K'var nad'

Yam shel Shlomo, Bava Kamma 7:45

דין כלב רע לא יגדל אדם בתוך ביתו,
אלא בקשירה מעולה, ומחירו בלילה,
אם הוא מפני חשד גנבים. ולאו דוקא
כלב רע, אלא סתם כלב שהוא מנבח
בכל אדם קרוי רע, ודוקא בלבים
קטנים לנוי הבית, או כה"ג, שידוע
לכל שאינו מזיק מותר, אפילו בלא
קשירה.

The law is that nobody may raise an evil dog in their house unless it is very carefully confined – and it is permitted to let it out at night when there is a risk of burglars. Of course, ‘evil dog’ does not mean literally ‘evil’: rather, any dog that barks is called ‘evil’. But naturally, small dogs that are simply there to ornament the house, or, indeed, any dog that is known not to cause harm, is permitted, even without chains.

Sh'eilat Yavetz 1:17

איסור גמור הוא לכל אדם ובכל כלב
כנזכר. אם לא כשיש לאדם בתים
וחצרים הרבה שצריכין אחד או לבעל
צאן ובקר הרבה ... עב"פ יותר מהצורך
לא הותר בשום אופן ... ביחוד באותן
בלבים חלקים וערומים שאין להן שערות
וקונים אותן בדמים יקרים לשחק
ולהשתעשע בהן ... הוא ממש מעשה
ערלים בר מן.

It is absolutely forbidden for any person to own any sort of dog unless they have many houses or other properties which need guarding, or unless they have a large number of animals. And even then, it is definitely forbidden to have more dogs than necessary. This is especially so in the case of hairless dogs which people buy – using their precious resources – in order to play with them and have fun with them. This, truly, is the way of the uncircumcised!

MUZZLE TOV

Diana L Guerro^v

Rabbi Neil Comess-Daniels of Temple Beth Shir Shalom, a progressive Reform synagogue, held the shul's first community bark mitzvah around 1981. Participants receive a bark mitzvah certificate and, for a token fee, a commemorative photo. In an interview, Rabbi Neil said: *"We do this event mostly as a lark, but the reality is that there is this beautiful underlying seriousness to it. It's a way to bring the community together."*

Despite their popularity, debate over the appropriateness of bark mitzvahs continues. Some rabbinical leaders remain offended over these 'faux mitzvahs'^{vi} and believe those who celebrate them are barking up the wrong tree. Temple Beth Am, a Reform synagogue, has held pet blessings but not pet mitzvahs. Rabbi Terry Bookman says that *"a bark mitzvah is a desecration of a sacred event"* and is crossing the line, while Rabbi Ed Farber of Beth Torah, a Conservative congregation, said: *"It is just distasteful."*

Opinions continue to conflict, but these rover rituals are not meant to be a mockery of serious traditions. Instead they provide examples of how modern society integrates ancient traditions into contemporary lifestyles. Bark and meow mitzvahs are usually social events rather than coming-of-age ceremonies. In any case, variations on these life passage celebrations have gone beyond the walls of traditional religious centres and out into communities. They also get new people and their pets into spiritual centres.

^v Diana L Guerro, *Blessing of the Animals: a guide to prayers and ceremonies celebrating pets and other creatures* (New York: Sterling, 2007): 39, 42.

^{vi} Should that be 'fur mitzvahs'?

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 4: oxen

PRAYER

Perek Shirah 5

שור אומר: אז ישיר משה ובני ישראל את
השירה הזאת ליי ויאמרו לאמר אשירה ליי
כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים.

What does the ox pray? *Thus sang Moses and the Israelites to the Eternal One: 'We shall sing to God, who has triumphed, throwing horse and rider into the sea' (Exodus 15:1).*

THE GORING OX

Exodus 21:28-29

וכי יגח שור את איש או את אשה
ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את
בשרו ובעל השור נקי: ואם שור נגח
הוא מתמל שלשם והועד בבצלו ולא
ישמרנו והמית איש או אשה השור
יסקל וגם בצלו יומת:

If an ox gores a man or a woman, and they die, the ox shall surely be stoned, but its flesh must not be eaten, and the owner of the ox is blameless. But if an ox has gored previously, and the owner was informed of this and did not guard it, and it killed a man or a woman, the ox shall be stoned, and the owner shall also be killed.

Rashbam to Exodus 21:29

וגם בעליו יומת – בידי שמים
ואם יתן כופר פטור ממיתה בידי
שמים.

And the owner shall also be killed – by the hand of heaven. And if they make financial restitution, they are exempt even from the heavenly death penalty.

CAPITAL PUNISHMENT FOR ANIMALS

Mechilta d'Rabbi Yishma'el, Nezikin 10

רבי עקיבא אומר השור יסקל וגם
בעליו יומת הקיש מיתת השור
למיתת בעלים מה מיתת בעלים
בעשרים ושלשה אף מיתת השור
בעשרים ושלשה.

Rabbi Akiva says: “‘The ox shall be stoned, and the owner shall also be killed’ – this connects the death of the ox with the death of the owner. Just as a human death penalty is adjudicated by a court of 23 judges, so too the death of the ox is adjudicated by a court of 23 judges.”

Mechilta d'Rabbi Shimon bar-Yochai 21

העיד ר' יהודה בן בבא שנסקל
תרנגול בירושלם שהרג את הנפש.

Rabbi Yehuda ben-Bava testified that they stoned a chicken to death in Jerusalem when it killed someone.ⁱ

m.Sanhedrin 1:4

כמיתת בעלים כך מיתת השור
הזאב והארי הדוב והנמר
והברדלס והנחש מיתתן בעשרים
ושלשה רבי אליעזר אומר כל
הקודם להורגן זכה רבי עקיבא
אומר מיתתן בעשרים ושלשה.

Like the death of the owner, like the death of the ox. The wolf, the lion, the bear, the tiger, the hyena and the serpent: their deaths must be judged by 23. Rabbi Eliezer says: “*Anyone who kills them straight away has done right.*” But Rabbi Akiva says: “*Their deaths must be judged by 23.*”

y.Sanhedrin 1:2, 19b

מה מיתת בעלים בדרישה וחקירה
בעשרים ושלשה אף מיתת השור
בדרישה וחקירה בעשרים ושלשה.

Just as the death of owners involves careful investigation and inquiry by 23, so does the death of the ox involve careful investigation and inquiry by 23.

b.Bava Kamma 45a

כמיתת הבעלים כך מיתת
השור מה בעלים בפניהם
אף שור בפניו ור' יעקב
בשלמא בעלים בני טענה
נינהו אלא שור בר טענתא
הוא.

Like the death of the owner, like the death of the ox. Just as a court only judges humans in their presence, so too a court only judges the ox in its presence. But Rabbi Ya'akov says: “Granted, owners are only judged in their presence, for they are competent to conduct their own defence. But an ox? Is it capable of conducting its own defence?”

ⁱ y.Eruvin 10:1, 26a explains that the offending chicken pecked away at the soft part of a baby's head.

Tosafot ad loc, sv 'Ela shor'

אלא שור בר טענה הוא – ואפילו
דרשינן בעלמא כמיתת בעלים כך
מיתת השור להך מילתא אין
סברא לדורשו.

But an ox? Is it capable of conducting its own defence? – and even though we always interpret according to the principle ‘like the death of the owner, like the death of the ox’, in this instance it is not logical to interpret thusly.

Hilchot Nizkei Mamon 11:10

שור שלא נגמר דינו שנתערב
בשוורים אחרים כולן פטורין.

If an ox that has not yet been sentenced is mixed up in a herd of other oxen, they are all exempt.

m.Bava Kamma 4:4

שור האצטדין אינו חייב
מיתה שנאמר כי יגח ולא
שיגחודו.

An ox in the arena that gores is not subject to the death penalty, as the Torah refers to *an ox that gores (Exodus 21:28)* and not an ox that is caused by others to gore.

ANIMALS ON TRIAL

Professor Katy Barnettⁱⁱ

The way we treat animals for harming or killing humans is revealing: it shows us something about the human psyche, our rationalisations for punishing criminal behaviour and how the law reflects our biases and beliefs.

When a domesticated animal kills or harms another person, there are at least two possible wrongdoers: the animal and the owner of the animal. Sometimes the owner is blamed; in other cases, the animal itself is held culpable; and sometimes both are blamed. How the animal is treated by the law varies. Under some laws, the animal is treated like a blameworthy inanimate object; under others it is treated more like a blameworthy human (when it is given legal representation, for instance).

People are seemingly more willing to be lenient towards wild animals that harm people than domesticated animals, perhaps because a certain element of volatility is to be expected from the former.

ⁱⁱ Katy Barnett and Jeremy Gans, *Guilty Pigs: the weird and wonderful history of animal law* (Collingwood, Victoria: La Trobe University Press, 2022): ebook edition, ch 3. Part of Professor Barnett's research for this book was based on my own research into ox trials.

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 5: vegetarianism

RABBI ISAAC HEBENSTREIT (c 1900-1940)

Kivrot ha-Ta'avahⁱ

זה זמן זמנים הרבה אשר החל הרעיון
הצמחוני לפעם בקרבי, ותפעם רוחי,
עד שהיכה בי שורש ומצא קן בלבי,
מאז לא נחתי ולא שקטתי בכל עת
מצוא במצאי עוול בכפי וידי דמים
מלאו ... דרך ארץ שיאכל אדם בשר
רק בעת שרעב וצריך להשתיק רעבונו,
ולא שיאכל כבעל תאוה ... ארבע
תקופות היו לאכילת הבשר, פעמיים
לאיסור ופעמיים להיתר, בסירוגין,
תקופה ראשונה הייתה בימי אדם
הראשון, שנאסרה לו אכילת בשר
בעלי החיים, ומאכלו היה רק מפירות
האילן, תבואות וצמחי הארץ ...
תקופה שניה הייתה בימי נח אחר
המבול, שהותרה לו אכילת הבשר ...
תקופה שלישית הייתה במדבר אחר
קבלת התורה [באשר] שוב נאסרה
להם אכילת בשר תאוה, וכל

It has been a long time since the idea of vegetarianism took hold of me. And my spirit grew more and more anxious,ⁱⁱ until vegetarianism truly took root and built a nest in my heart. Since then, I have not rested and not stayed silent at any time that I have encountered injustice within my reach. Otherwise, I would have blood on my hands.

In general, people should only eat meat on account of severe hunger – that is, necessary to satiate their hunger – and not because they lust after it.

The history of meat-eating is divided into four periods, two in which it was forbidden and two in which it was permitted, alternately. The first period was in the time of Adam. Meat-eating was forbidden to him: his only food was fruit, grain and vegetables.ⁱⁱⁱ The second period was in the time of Noah. He was permitted to eat meat.^{iv} The third period was in the wilderness after the giving of Torah, when the Israelites were again forbidden

ⁱ This book was first published in 1929, named after the place in the wilderness where the Israelites who had rebelliously demanded meat were buried (Numbers 11:31ff). Rabbi Hebenstreit's work vanished into almost total obscurity until it was reprinted, with notes from an un-named editor, in 2017 by the Chai Ro'i publishing house in Jerusalem. It has never been translated into English. This handout contains extracts from chapters 1, 9 and 10 translated by myself. I digitised the Hebrew using a tool called Capture2Text; any errors derive from my own failure to proofread its output.

ⁱⁱ Daniel 2:3

ⁱⁱⁱ Genesis 1:29ff (quoted in original)

^{iv} Genesis 9:3 (quoted in original)

הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר
 נאסר להם הבשר ... תקופה רביעית
 הייתה בעת ביאת ישראל לארץ
 [כש]שוב הותר להם בשר תאוה ...
 ואלה הדברים צריכים דרישה וחקירה
 ובאר היטב. הלא אצל השם יתברך
 אין שייך שום חרטה ... אם כן טעמא
 בעי למה נאסרה אכילת הבשר לאדם
 הראשון, ולמה הותרה אחר כך לבת
 ולבניו. למה שוב נאסרה אחר כך
 במדבר, ולמה שוב הותרה בעת
 ביאתם לארץ? ... אך העניין כך הוא:
 מעולם לא היה רצון הבורא יתברך
 שמו לתן לאדם בשר לאכילה, מטעם
 האכזריות שבו ... על כן לא הרשה
 לאדם הראשון יציר כפיו בשר
 לאכילה, כי לא נאה לאדם מבחר
 היצורים לחיות מרציחה ושפיכת
 דמים כחיתו טרף, והיו ניזונים בעת
 ההוא רק [מ...]צמחי הארץ ... וכשבאו
 בני נח הותר להם הבשר [כי] אם
 ניקח פירות וירקות ונאספם ... לאיזה
 תיבה – מיד יבולו, בפרט זמן רב כימי
 המבול על הארץ ... אחרי שיצאו מן
 התיבה לא היה להם מה לאכול כי
 המבול שטף ומת את כל היקום, והשם

from eating the meat of lust. For the whole 40 years that they were in the wilderness, meat was forbidden to them.^v And the fourth period came on their arrival in the Promised Land, when, once again, they were permitted to eat the meat of lust.^{vi}

All of this needs careful analysis. After all, is it not said that the Holy One never regrets? If so, we have cause to wonder why meat-eating was forbidden to Adam, then later permitted to his children – and why it was then forbidden to the generation of the wilderness before being permitted again on their arrival in the Promised Land.

But the fact is this: the Creator never intended that humans should eat meat. The whole process is cruel. Thus Adam was not permitted to use his hands to create meat, because it was not fitting for humanity – the Chosen Species of creation – to live off of murder and bloodshed like some wild beast. Thus at that time, humanity was sustained entirely on a plant-based diet.

Then the generation of Noah came. Meat-eating was permitted to them, because if you fill an ark with fruit and vegetables, they will spoil immediately, all the more so over a lengthy period of time like that of the Flood. And after Noah's family emerged from the Ark, they had nothing to eat, because the Flood had swept away and killed everything that stood.^{vii} Now, God did not want to change the

^v b.Chullin 16b (quoted in original)

^{vi} Ibid (quoted in original)

^{vii} That is, there were no crops left on earth.

יתברך לא רצה לשנות סדרי בראשית.
 ולכן הותר להם הבשר, הותר להם
 לעבור על הציווי הקודם אשר נצטווה
 בו אדם הראשון, מפני ששעת הדחק
 היתה ... ועל כך החלו לאכול בשר,
 מפני שהשעה דוחקת אותם, ולא מפני
 שהבשר ראוי לכך אלא שהשעה
 צריכה לכך, וההיתר רק הוראת שעה
 היה ... ובעת שישראל היו במדבר
 וקבלו את התורה ... אז היה רצון השם
 יתברך לאסור להם שוב אכילת הבשר
 ולהחזירם לאיסורם הראשון, כי אז לא
 היה שום רעב, כי היה להם ... המן ...
 וכשבאו ישראל לארץ שוב הותר להם
 הבשר תאוה ... ואמת הוא שאז
 בביאת ישראל לארץ לא היה שום
 סכנת הרעב בלא בשר, כי היה שם
 מטוב הארץ [אבל] גברה עליהם ...
 התאוה לאכילת בשר ... והם התחילו
 בעבירה תחילה, ואחר כך ... הורגלו
 ישראל לאכילת בשר עד שנעשה
 טבעם ... ועל כן היה קשה אחר כך
 להפרידם או להרחיקם מאכילת הבר
 מינן ... וכיון שראה השם יתברך שלא
 יועיל להם איסורו, על כן התיר להם
 ... כי השם יתברך ראה שההרגל
 לבשר הוא חזק מאוד, ולא ימנעו רוב
 הציבור מאכילת בשר. על כן עמד
 והתירה ... ואחר שהותר להם הבשר

way of Creation, thus meat was permitted to Noah's family. They were authorised to transgress the previous instruction – that was given to Adam – because of the crisis. Therefore, they began to eat meat only because of the needs of their situation, not because meat was really an appropriate foodstuff. And this permission was only a temporary one.

Later, when the generation of the wilderness received the Torah, God decided to revert to the earlier prohibition, because at that time there was no famine: they had manna.

Once the Israelites came to the Promised Land, they were once again permitted to eat meat. Now, in truth, at that time there was no danger at all of vegetarians going hungry, because they had enormously fertile land. But the lust for meat-eating overcame the Israelites, and they began to transgress the prohibition, and became accustomed to doing so, and eventually this became normal for them. So it was difficult, by this point, to deter or prevent them from eating dead things.

When God saw that the prohibition was having no impact on them, God permitted meat-eating. This is because the Israelites' practice of meat-eating was deeply engrained, and the majority of the community simply would not refrain from it. So God was forced to withdraw the prohibition – but immediately after doing so, they

נצטוו מיד על השחיטה ... שעל כל פנים לא יאכלו בשר [...] אכזריות יתירה ... כי ... הלכות שחיטה ... הן באופן שיקל צער הבעל חיים במיתה ... כל השחיטה היא רק להקל הצער במיתה, אבל אכזריות גם בזה איכא ... הוא בא מרציחה ואכזריות, ואפשר לחיות בלא בשר, על כן שאלו הבשר שלא כהוגן, וניתן להם שלא כהוגן ... בפנים חשובות וזועפות ... ראוי שלא יאכל אדם בשר כלל, אך באם תאוותו מתגברת עליו על כל פנים לא יאכל אלא [...] בידיעה] שלא אסור ולא מותר, וידע שאוכל בלא רצון השם יתברך.

ההורג בשביל להנות עורן עובר על „לא תרצח“ וגדול עווננו מנשוא. ההורג בשביל להנות עורן עובר על „לא תרצח“ וגדול עווננו מנשוא. ותדע לו שכן הוא, כי אמרין ... דבהמה וחיה שהרגה אדם אסור להמיתה עד שידונו לה בעשרים ושלשה, ואם תאמר מותר להרוג בשביל עורן, אם כן מה תרוויח הבהמה או החיה אם תצא זכאי ... הלא סוף סוף למיתה עומדת, לעשות מעורה נעלים, אדרת וכדומה, ואדרבה מוטב עוד לבהמה

were commanded regarding kosher slaughter,^{viii} so that their meat-eating would be without excessive cruelty, for the laws of kosher slaughter are a way of reducing the pain of an animal's death.

Yet much as kosher slaughter is designed to reduce suffering, it is cruel nonetheless. It comes from a place of murder and cruelty, and in any event, it is perfectly possible to live without eating meat. Thus, those who ask for meat do so unreasonably – and their request is granted unreasonably by God, who complies with a dark and sullen face. It is best for people not to eat meat at all, but if their lust overcomes them, they must eat it in the knowledge that, while it is not absolutely forbidden, nor is it absolutely permitted, and they should know that they are eating it against the desire of the Holy One.

One who kills an animal to enjoy its skin transgresses the commandment *Thou shalt not kill (Exodus 20:13)* and this sin is so severe as to be unbearable. And such a person should know that this is so by learning the rule that when an animal kills a human, it is forbidden to put it to death until it has been tried before 23 judges.^{ix} If we say that it is permitted to kill an animal for its skin... what does an animal gain from being acquitted at trial if, in the end, it is doomed to be put to death anyway and have its skin turned into shoes and cloaks? On the contrary, the animal may even prefer

^{viii} Deuteronomy 12:21 (quoted in original)

^{ix} m.Sanhedrin 1:4 (quoted in original)

שיגמרו דינה למיתה, שעל ידי זה אסורה בהנאה ולא יטפלו בנבלתה להפשיט ממנה עורה, ואם כן מצינו חוטא נשכר ... ומה בבהמה שהרגה אדם כך, בבהמה שלא הרגה כל שכן דאסור להורגה בשביל תאוות עורה.

והנה בתפשט המנהג אצל בני עמנו להלביש בשבת ויום טוב מצנפת של עור על ראשיהם, הנעשה מזנבי החיות, וכן מלובשים חיה רעה וטמאה כרוכה סביב צוואריהם וידיהם ... ובאמת ... הם ממירים את כבודם את הצלם אלוהים, בתבנית חיות רעות ושור אוכל עשב, הויל! מה נוראים הם מלבושים האלה וכמה נפשות שקועות בהם ... ואסור לישראל ללבוש מלבושים כאלה, ובפרט להשתמש בהם לדברי קדושה ... ומה נוראים הם מלבושי הנשים, אשר מכפי רגליהן עד קודקודיהן מכוסין ומעוטפין הן בעורות חיות שונות, כל טפח וטפח באשה מכוסה בנפש חיה, גם כובע ראשה מעוטרת בכנפי יונה ובציפורים שונים, ובית הקברות כולו נושאת על ראשה, האם לא נאה יותר שתתעטרו ראשיתן

to be sentenced to death by the court, because at least then its carcass would be forbidden for human benefit.^x This means that the animal would benefit from its sin!^{xi} And if the prohibition on killing an animal for its skin applies to an animal which kills a human, all the more so it must apply to an animal which has not killed a human.

A custom has spread among our people of wearing, on Shabbat and festivals, headgear made out of animal skin or of animal tails – and likewise to wear evil and unpleasant animals wound around one's neck and hands.

In reality, those who do this are swapping their honour – their likeness of the Divine – with that of vicious beasts or oxen who eat grass.

Oy, how awful are these clothes, and how many people are wearing them! It is forbidden for Jews to wear such items, and especially to do so in a holy context.

And it is especially awful to see women dressed, from head to toe, in the skins of many different animals. Every inch of these women is covered in the souls of living creatures! When her hat is decorated with the wings of doves and other birds, she is wearing a cemetery on her head. Is it not much more pleasant for people to crown their

^x b.Bava Kamma 41a

^{xi} Cf m.Challah 2:7

בשושנים ופרחים יפים המשאיבים
ריח צח ונעים? ... שובו אחי ואחותי!
אל הטבע הראשון, לבשו שנית בגדי
תפארתך עמי, ואז מאושרים תהיו
בזה ובבא. קנצי למלין.

heads with roses and other beautiful flowers, that emit pleasant
smells?

Return, my brothers and sisters, to an earlier time: wear, with me,
clothes that augment human glory. Then you will be happy, both in
this world and the next. And that is all.^{xii}

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 6: kindness to animals

ONE OF THE INSENSITIVE RABBIS

b.Bava Metzia 85a

ההוא עגלא דהוו קא ממטו ליה
לשחיטה, אזל תליא לרישיה
בכנפיה דרבי, וקא בכי. אמר ליה:
זיל, לכך נוצרת. אמרי: הואיל ולא
קא מרחם - ליתו עליה יסורין.
ועל ידי מעשה הלכו - יומא חד
הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא,
הוה שדיא בני כרכושא וקא
כנשא להו, אמר לה: שבקינהו,
כתיב בורחמיו על כל מעשיו.
אמרו: הואיל ומרחם - נרחם
עליה.

A certain calf was being led to slaughter, but it broke free and buried its head in Rabbi Yehudah ha-Nasi's cloak, and wept. Rabbi Yehudah said to it: *"Go, for this you were created."* It was said about him in heaven:ⁱ *"Because he was not compassionate, let him be afflicted."*

But his afflictions left him following another incident: one day, his maidservant was cleaning in his house. There were some baby weasels laying there, and she was going to sweep them out. Rabbi Yehudah said to her: *"Leave them, as it is written: God's mercies are over all Creation (Psalm 145:9)."* Now they said about him in heaven: *"Because he showed mercy, mercy will be shown to him."*

Oznayim la-Torah to Leviticus 17:14

הדברים פליאים: שהרי לא מצינו
לצדיקים, שנורו א"ע מן הבשר, ולמה
איפוא, נענש רבי ע"י עגלה זו? ... לי
נראה: שאע"פ שהאדם הוא אדון על
כל הברואים ... [גם] נתן ה' כח ובינה
לברואים להשתמש מן האדם, הרי לא
מן המוסר הוא, שיתערב איש צדדי,
שלא בעל הבריה, בדבר הזה, והרי זה
בבחינת „לא תסגיר עבד אל אדניו
אשר ינצל אליך מעם אדניו" ... היה
על רבינו הקדוש להסתירה בסתר

This story is puzzling: after all, we do not find that righteous people refrain from eating meat. So why was the rabbi punished over the matter of the calf? It seems to me that, although humankind has dominion over all animals, God gave the animals strength and intelligence to resist us. And when an animal seeks to save itself, it is not ethical for a bystander – who does not own the creature in question – to intervene. It is equivalent to the law, *You shall not return an escaped slave to their master if they seek refuge with you*

ⁱ Per Rashi, sv 'Amri'

כנפיו ולשלם לבעליה דמי העגלה ...
 והרצון, שקבע הבי"ת בברואיו,
 להתגונן מפני כח הכיבוש של האדם:
 חלק את הבראים לב' סוגים; (א)
 ברואים, המתחבאים מפני האדם
 וממשלתו עליהם ביערות
 ובמדבריו...[ו]בגבהי מרומים: הם
 אמנם סובלים הרבה מחסרון מזון
 ומים, מקור וחום השמש הלוהט, גם
 נמצאים המה בסכנה מחיות ועופות
 דורסים ... אבל את חופשתם אינם
 מוכרים למלך הברואים, בשביל דירה
 ומחיה, וכשהאדם רוצה לכובשם ...
 צריך הוא לשום אל הערמה פניו,
 לפרוש להם רשתות ומכמרות או
 לזרוק בהם מרחוק חצים ואבני
 בליסטראות; (ב) הסוג השני המה
 הברואים, שהשלימו עם האדם ועם
 העבדות המלאה אליו; והן הבהמות,
 שאמנם לחמם, מימם ודירתם נתונה
 מהאדם. אבל עובדים הם לטובתו
 „עבודת פרך“ והוא גם... אוכל את
 בשרם להנאתו... והנה אע"פ שכל
 האדם כוזב וקורא לברואי המדבר
 „פראים“ – זוהי מפני שאנו נהנים
 מאד מהתועלת הגדולה, שמביאים לנו
 הבהמות הביתיות, וכועסים על
 הבריות „המורדות“ בנו, אבל בעמקי
 לבבנו אנו רוחשים כבוד ויקר

from that master (Deuteronomy 23:16). So the great rabbi, here,
 should have hid the calf under his cloak and paid off the owner.

When the Holy One gave animals an instinct to defend themselves
 against humanity's dominion, God divided them into two groups:

(1) Creatures which hide from human rule in the forests, the
 wilderness and the sky: they suffer greatly from lack of food and
 water and from extreme temperatures, and they are also in danger
 from predators and birds of prey, but they have not sold their
 freedom to human mastery in exchange for shelter and sustenance.
 Should humans wish to capture them, they must exercise cunning,
 and spread nets, fire arrows or catapult stones from afar.

(2) The second group consists of creatures which have made peace
 with humanity and their complete subjugation to us. These are the
 domesticated animals whose shelter and sustenance are given to
 them by humanity. But they must perform hard labour in exchange
 for this bounty, and even allow their flesh to be eaten to satisfy
 human cravings.

Now, humanity – not entirely accurately – calls wilderness-dwelling
 animals 'savage'. This is just because we greatly enjoy the great
 ease with which we can control domesticated animals. And we are
 angered by those creatures which 'rebel' against us.

But in all honesty, we must admit to respecting and honouring the
 heroic wilderness-dwelling animals, who bear so much suffering in

לה, „גבורים“ הסובלים נורא על
חופשתם ... שאינם מצפים לשולחנם
של בני אדם, אלא של אביהם
שבשמים, וכמו שאמרה היונה,
שהביאה עלה זית בפיה לנח אל
התבה: יהיו מזונותי מרורין בזית
ומסורים בידו של הקב"ה משיהי'
מתוקים כדבש ומסורים בידי בו"ד.

PRIORITIES, PRIORITIES

b.Berachot 40a

אמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם
שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו,
שנאמר: ונתתי עשב בשדך לבהמתך
והדר ואכלת ושבעת.

Taz to Orach Chayyim 167:7

אין איסור בטעימ' בעלמא דא"כ למה
אמרו כאן אסור לאכול עד שיתן בו'
ולא אמרו אסור לטעום ... כאן לא
אסרו אלא אכילת סעודה.

exchange for their freedom. They do not expect to be fed at human tables, but instead rely on their Heavenly Parent.

As the dove said to Noah when it brought the olive-branch back to the ark:ⁱⁱ *“I would rather eat a bitter olive given by the hand of the Holy One, than feast on sweet honey given by someone of flesh and blood.”*

Rav Yehudah taught in the name of Rav that it is forbidden for a human to eat before they have given food to their animals, as the Torah says *And I have given grass in your fields for your animals* before it says *You shall eat and be satisfied (Deuteronomy 11:15)*.

The law does not forbid any sort of snacking before feeding animals: if that was the intention, why would it say, *“It is forbidden to eat...”* rather than, *“It is forbidden to taste...”* Thus, it does not forbid anything except the consumption of an actual meal.

ⁱⁱ b.Eiruvim 18b

Magen Avraham to Orach Chayyim 167:18

אסור לטעום קודם שיתן לבהמתו,
אבל לשחות אדם קודם כדאשכחן
ברבק' שאמר 'שתה וגם גמליך אשקה.

It is forbidden even to snack before feeding animals, but drinking is allowed, as we find in the story of Rebekah: *Drink, and I will also give water to your camels (Genesis 24:14).*

OTHER CASES

Rabbi Rayna Ellen Gevurtzⁱⁱⁱ

When we envision a farm, our minds fill with pictures from childhood songs of animals blissfully grazing in pastures green. Tragically, the reality of today's farms is a different scene entirely. Egg-laying hens are raised in overcrowded cages and debeaked with hot searing knives. Male chicks are 'useless', so they are discarded at birth by being thrown into garbage bags to suffocate or into shredding machines to be turned into food for the other chickens. Calves that are raised for veal are taken from their mothers a day or two after birth and placed in tiny dark cages with their heads chained in place. Beef cattle are overfed, castrated, dehorned, branded without anaesthetics and finally shipped in overcrowded trucks to be slaughtered. And this is just scratching the surface of the modern industrial reality of mass-produced animal products that lurks behind the plastic-wrapped morsels we find in the supermarket. Today's farms, often termed 'factory farms' for their production-line approach to animal-rearing, offer a sharp contrast to the Jewish tradition's teaching of tza'ar ba'alei chayyim, the commandment of preventing suffering to animals.

ⁱⁱⁱ Rayna Ellen Gevurtz, "Kindness to animals" in Mary L Zamore (ed), *The Sacred Table: creating a Jewish food ethic* (New York: Central Conference of American Rabbis, 2011), 215-224: 215.

Ramban to Genesis 6:19

תביא אל התיבה להחיות אתך
– צוהו שיתעסק ויעזור אותם
הוא בכניסתם בתיבה,
וישתדל בהם שיחיו, כאשר
ישתדל בנפשו.

You shall take the animals into the ark and keep them alive with you – God commanded Noah to work for the animals, and help them, not just in entering the ark but that he strive to preserve their lives in the same way he would strive to preserve his own life.

Exodus Rabbah 2:2

כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו
במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד
שהגיע לחסית כיון שהגיע לחסית
נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי
לשתות, כיון שהגיע משה אצלו אמר
אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני
צמא עיף אתה הרכיבו על כתיפו והיה
מהלך, אמר הקב"ה יש לך רחמים
לנהוג צאנו של בשר ודם כך חיך
אתה תרעה צאני ישראל.

When Moses was the shepherd of Jethro's flock, one of his goats ran off into the wilderness. Moses chased after it, and found it taking shelter. Now, when the goat had arrived at the shelter, it found a pool of water and began to drink. When Moses turned up, he said: "*I didn't realise you ran away because you were thirsty! You must be tired!*" And he hoisted the goat onto his shoulders and carried it back. God said: "*You acted mercifully towards a flock of a mortal. Thus, by My life, I will appoint you shepherd over My flock – the Israelites.*"

Guide to the Perplexed 3:17

אמרם צער בעלי חיים דאורייתא,
מאמרו על מה הכית את אתונך וגו',
הוא על דרך ההשלמה לנו, שלא נלמד
מדת האכזריות ולא נכאיב לבטלה
ללא תועלת, אבל נכון אל החמלה
והרחמנות.

The prohibition on animal cruelty comes directly from the Torah: *Why did you strike your donkey?* (Numbers 22:32). The purpose of this law is to perfect us: we should not accustom ourselves to cruel behaviour, and we should not inflict needless pain on others. Rather, it is proper that we are compassionate and merciful.

Tosafot Rabbeinu Peretz to b.Bava Metzia 32b, sv 'B'heimat goy'

צבח"ד הלכה למשה
מסיני.

The prohibition on cruelty to animals is a law given directly to Moses at Sinai.

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 7: sacrifices

WHY DID GOD WANT BURNT ANIMALS?

Rabbi Janet Marderⁱ

If human beings were gentle and benevolent by nature we might not need the stern, disciplinary teachings of the priesthood. The Torah's insight is that priestly service is what our homicidal proclivities demand and deserve. So the descendants of Phinehas, a family whose origins are murderous and full of rage,ⁱⁱ are taught to (re)direct their zealous energies to the service of God. They turn from uncontrolled aggression to the discipline of ritual slaughter, hedged about with myriad laws and regulations. As officiants at the altar, their killing is tamed and domesticated, their dangerous proclivities neutralised. Stripped of the normal male prerogatives of land ownership and military service, they become, as my teacher Melila Hellner-Eshed suggests, "*God's housewives*" – feminised men who dress in skirts and busy themselves with the domestic work of cooking and cleaning in God's holy dwelling. Sublimation of aggression may, in fact, underly the entire sacrificial system of worship. An offering to God is more than an act of violence. It is violence transmuted into something higher; it is God re-shaping a destructive human drive into productive, creative energy. Through bringing offerings to the altar, the fierce passions of the ego are not indulged but controlled and transcended. Animals, valued possessions and markers of wealth, are given selflessly to God – and thus the worshiper learns gradually to overcome narcissism and greed. Animal blood is dashed on the altar, but human blood may not be shed; substitution trains the worshipers to restrain their own innate savagery.

ⁱ Tamara Cohn Eshkenazi and Andrea L Weiss (eds), *The Torah: a women's commentary* (New York: URJ Press, 2008): 589-590.

ⁱⁱ Numbers 25:1-14

Kivrot ha-Ta'avah 5

ידוע תדע כי מעולם לא היה רצונו של הבורא יתברך שמו בהבאת קרבנות, ומעולם לא ציווה על דברי עולה וזבח, וכל האומר שהקב"ה רוצה בקרבנות אינו אלא טועה. ומה שנאמרו בתורה ... בדיני הקרבנות, הוא מפני שאז השעה צריכה לכך, ויש טעמים בדבר. ותדע לך שמצוות הקרבנות אינה כשאר המצוות שנאמרו לדורות ... מפני שני טעמים הוצרכה התורה לקרבנות בעת ההוא. טעם א' הוא מפני כי אז כבר התפשטה אצל העמים האמונה הכוזבת ... [ש]בעל החיים גדול וקדוש בעיניהם עד ששחטו ממש ילדיהן לאיליהם, האדם נשחט לבהמה, ולא דווקא לבהמה ממש, כי אם גם לאיזה תמונה ותבנית בהמה ... ועל כן נחוץ היה בעת ההוא מצוות הקרבנות, להראות לעולם בכלל ולישראל בפרט שאין בהם אלוהות ואין בם ממש, ובהבאת הקרבנות נתקדש אז שם שמים בעולם, ולא מפני שהיו ראויים לכך אלא שהשעה צריכה לכך, ורק הוראת שעה הייתה כמובן ... כי עיקר הקרבנות היו רק בבדי להראות ולהוכיח את העולם שאין אלוהות בבעלי החיים, ומאחר שכבר בא

It is well-known that our Creator (ever to be blessed) never wanted to be brought sacrifices. And, in fact, God never commanded that sacrifices be brought. Anyone who says that the Holy One does desire sacrifices is simply mistaken.

What is written in the Torah about sacrifices was a temporary measure to deal with temporary necessity, and for reasons which will become apparent. In reality, the sacrificial commandments were not intended to be eternal.

There are two reasons why it was necessary for the Torah to institute sacrifices in its time.

Firstly, a false idea was spreading among the nations that animals were mighty and holy and that children should be sacrificed to them – and sometimes not even real animals but images or statues of animals! Thus, it was necessary at that time for animal sacrifices to be introduced, to teach the world (including the Israelites) that there was nothing special about these animals. So by sacrificing them, the Israelites sanctified the Divine name throughout the earth. The animals in no sense 'deserved' it, but the needs of the hour dictated that they must be sacrificed. And it goes without saying that this was only a temporary law. The only real purpose of these sacrifices was to prove to one and all that animals have no divinity.

העולם לידי הכרה הזאת וכבר פסקה זוהמת העגל מישראל, אם כן שפיכת דמים הללו למה? ועל כך אמרו כי באמת אין צורך עוד בקרבנות, יען שכבר פסקה אלהותם, ודי לזה רק גילוי דעת שאין בם ממש ... כעין „אני מאמין באמונה שלימה שאין בבעלי חיים שום אלוהות“, ועל כן העוסק בתורת קרבנות כאילו הקריבם ... טעם ב' למצוות קרבנות הוא, כי בעת ההיא התפשט אצל עמי התבל כי רצון אליליהם בקרבנות אדם ... והקב"ה רצה למנוע קרבנות אדם, כי קרבנות אדם אפילו לשמים אסור ... ולכן כאשר ראה הבורא יתברך שמו מידות האכזריות הנולדות חדשים ... על כן נתן השם יתברך קרבנות בקר וצאן במקום קרבנות אדם, מפני שהשעה צריכה לכך, כי מוטב להאביד בעלי חיים ... אין חפץ ד' בשפיכת דם נקי, אלא מפני שאז אי אפשר היה למנוע קרבנות בפעם אחת, כי הם סברו שהבורא יתברך שמו לאכילה הוא צריך ח"ו, והאמינו שבהבאת קרבנות משביעים רעבונו, ורחוקים היו מלהבין שאין ד' חפץ בקרבנות, ועל כן היה הצעד הראשון ליתן בהמה במקום אדם ... והנה [ב]עתים הללו ... המאמינים החזקים שהאמינו בהבאת

Now that the world has finally realised this, and there is no danger of Israel engaging in the foulness of calf-worship, what, now, would be the point of spilling all this blood? Therefore, we can safely say that there is no ongoing benefit to animal sacrifice – the moment of their ‘divinity’ has gone – and it is enough simply to acknowledge this, saying, *“I believe with complete faith that animals are not gods.”* And anyone who studies the passages of Torah detailing sacrifices has the merit of one who, in previous times, carried out the sacrifices.

The second reason for the commandment of animal sacrifice, is that at the time, the nations of the world had come to believe that their gods desired human sacrifices. The Holy One wanted to stop this, for human sacrifices are forbidden even in heaven.

Thus when the Creator saw this new cruelty, God decided to introduce cattle and sheep sacrifices instead of human sacrifices, because the needs of the hour demanded it. It was preferable to harm animals than to harm humans, but God never actually desired the spilling of innocent blood. It was, however, impossible to bring all sacrifices – human and animal – to a halt at once. People reasoned that the Creator needed feeding (heaven forbid!) and believed that human sacrifices would satisfy the Divine hunger. They were so far from understanding that God does not desire any sacrifice at all, that the first step was to institute animal sacrifices in place of human sacrifices.

קרבנות אדם, כבר עברו וחלפו מן
העולם ואין זכר למו, אם כן קרבנות
הללו למה? ... ואם כן „מצוות התורה“
ו„רצון הבורא“ לפעמים לאו אחת היא
... ועל כן צוותה התורה קרבנות מצד
אחד, ועשתה עיכובים שונים מצד
השני, כדי שלא יקל כל כך להביאם,
ואפשר שעל ידי זה ימנעו מעצמם
מלהביא קרבנות ולא ישפך עוד דם
נקי.

Now, in our present time, those who so staunchly advocated human sacrifice have long since passed away. There is no trace left of their beliefs. If so, why would we continue to conduct animal sacrifices?

In fact, ‘what the Torah says’ and ‘what God wants’ are sometimes not the same thing. In this case, on the one hand the Torah commands sacrifices, but on the other hand it imposes many burdens and restrictions on them. The process was made so difficult in order that, maybe, on account of all the difficulties, we would, ourselves, decide to stop spilling animals’ innocent blood.

WHAT DO ANIMALS THINK?

The most twisted children's book ever writtenⁱⁱⁱ

Tzili the lamb said to his mum: *"I'm bored. Every day we go to the same places and do the same things. I like days that are unique and different."*

"But tomorrow will be very different!" his mum replied. *"Tomorrow the priest will come to choose some lambs to take to the Temple in Jerusalem!"*

Tzili was very excited. All the lambs wanted to be chosen, so that they could go to Jerusalem and be sacrificed for the Eternal One.

... Tzili was incredibly excited. He rejoiced at his good fortune. He heard the priest say the blessing, and all the people replied: *"Amen!"*

After that, they led Tzili up to the altar, and sacrificed him to God. And the fragrant smoke rose upwards.

The end.

ⁱⁱⁱ M'shullam ha-Eitan, *Tzili ha-Taleh la-Mishkan Oleh* (Jerusalem: Mifalei Or Yitzchak, 2003). I can't be bothered to put the Hebrew in because it's so arrantly distasteful.

K'vatzim Michtav-yad Kodsho 2:1:8

יתכן להיות שעוד יעמדו בעלי חיים
רבים במשך תקופה שלמה על מפתן
שלימות כזה שירגילום להקריב
חייהם לקרבן לד', לאות על ההכרה
הגדולה של הטובה הבאה להם ... או
שהסנהדרין אז ימצאו לנכון, על פי
הכח שיש להם לעקור מן התורה
בשב ואל תעשה, לפטור מקרבנות
החובה של מין החי, כיון שכבר
חדלה הריגת החי מן המנהג של
תשמישי הרשות ... [ו] בשבעלי חיים
אינם קרבים לרשות עשה הקורבנות
מלחם.

In the messianic age, it is possible that animals will be on the brink of absolute perfection, and they will offer themselves up as sacrifices to God, as a sign that they recognise the good that God does them.

Or, maybe, the Sanhedrin – the most important decision-making body of the Jewish people – will see fit to annul the entire concept of animal sacrifices. After all, they have the power to overrule biblical laws. And the practice of animal sacrifices has passed away, and is no longer normative. And, if animals are no longer being sacrificed, we can bring sacrifices of wheat instead.

Notes...

JUDAISM AND ANIMALS

Part 8: fantastic beasts

MERMAIDS

b.Berachot 8a

הדולפנין פרין ורבינ כבני אדם. מאי
דולפנין? אמר רב יהודה: בני ימא.

‘Dolphinim’ reproduce like humans. What are dolphinim? Rav
Yehudah said: sons of the sea.

Rashi ad loc, sv ‘B’nei yama’

דגים יש בים שחציין צורת אדם
וחציין צורת דג ובלע"ז שריינ"א.

There are fish in the sea where one half resembles a human and one
half resembles a fish: these are called ‘sirens’.

Sifra, Sh'mini parashah 3:7, Weiss edition p 49b

חיה זו חית הים, הנפש להביא את
הסירונית יכול תהא מטמא באהל
כדברי ר' חנינא.

‘An animal of the sea’: this includes a ‘sironit’. Rabbi Chaninah says
that their corpses are able to transmit impurity in a tent just like
human corpses.

Ra'avad ad loc

חית הים כגון עיזא דימא ואורזילא דימא שהוא
עופר הצבי. שכל מה שיש ביבשה יש בים חוץ
מן החולדה ... נפש להביא את הסירונית פירוש
בלע"ז קורין אותה שירינא והיא מחציה ולמעלה
כצורת אשה ומנגנת כאדם.

‘An animal of the sea’, for example the sea-goat and the sea-
deer. For everything that you find on land, you find also in
the sea. A ‘sironit’ is also known as a ‘sirena’. Her upper
half resembles a woman, and she plays music like a human.

Mussaf ha-Aruch, su 'Sireni'

...הגידו לי שמלך גליל המולך
בדינימרקא ונורוויגא בעברו בספינה
אצל מלכות נורוויגא ראה חיה זו יושבת
בחום היום על שרטון שבים. ואני קודם
עשרה שנים בעמדי אצלו שאילתיהו על
זה, והמלך שתק והבנתי שהוא היה ספק
אם החיה שראה היתה סירני או חיה
אחרת מפני מרחק המראה. וגם החיה
בשמעה קול השר הקורא "...אדוני
המלך: הפוך פניך ותראה פלא גדול"
תיכף ומיד צללה בתוך הים. אמנם השר
והספנים העידו שהיתה סירני ושראו
אותה, ובדו הפייטנים שהסירני מרננת
בקול ערב ואולי קראוה סירני מלשון
שירה.

It was told to me that the King of the North, who ruled over Denmark and Norway, when he was travelling around Norway by ship, saw a siren one warm day, sitting on a beach. Ten years [after the incident], I found myself near the king, and I asked him about it. He was silent, I think because he was unsure about what he really saw, because the creature had been in the distance. And also, when the creature had heard the voice of the captain calling the king: "*My lord king! Come and see this great wonder!*" – it slipped away in the depths of the sea straight away. But the captain and the sailors swear blind that it was a siren and that they saw it. And the poets claim that sirens sing out each evening, and maybe their name comes from the Hebrew word for 'song', *shirah*.

Emunat Chachamim, chapter 5

והנה דע כי הסירני הזה הסכימו
חכמי א"ה שלא היה ולא נברא אלא
למשל היה מן המשוררים היוונים
הבודים דברי שקר כידוע, ולכן
אמרו לי מן פילוסופי עמנו שרז"ל
נמשכו אחרי היוונים וטעו בזה, לפי
שכל חכמי הטבע חפשו ולא
מצאוהו, אמנם אחרי כמה מאות
מהשנים, בשנה שעברה אנשי מלך
צרפת בלכתם בים מצאו בריה אחת
בים והיו פגיה וכל גופה דומה
לאדם חוץ מידיה וראו הדבר הזה
כל המלחים וכתבו ושלחו אל כל
גלילות איברו"פה סיפור הדבר הזה
אשר ראו ... ונתאמתו דברי רז"ל

Midbar Kad'mut 4:13

דג יש בים שקורין סירינ"ה מחציו ולמעלה
כדמות אשה בתולה ומחציו ולמטה כתבנית
דג ומקום משכנה בסלעים ומקומות מסוכנים
בים. ומדי עבור איזה ספינה תתחיל לשורר
ולזמר בקול נעים הרבה עד כי תפיל חבלי
שינה על כל אנשי האניה, ואחר כך נכנסת
לתוכה והורגת ואוכלת יושביה.

Know this, with regard to the siren: secular experts were all agreed that these do not exist and were never created; rather, they were invented by Greek storytellers and songwriters, who are known to tell lies. And therefore the philosophers from among our own people said to me that our sages were taken in by the Greeks, and were mistaken in their belief in mermaids. After all, every scientist has searched for a mermaid and never found one! But, after hundreds of years, just last year a garrison of the King of France were travelling in the sea, and they found a creature in the sea whose head and body looked just like a human, except for its hands. And all the sailors saw this thing, and wrote about it and distributed the scrolls telling the story of what they had seen throughout Europe, as was their custom – and thus the testimony of our sages was proven to be true!

There is a fish in the sea which they call a 'siren'. Its top half resembles a beautiful woman and its lower half resembles a fish, and it lives in rocky, dangerous parts of the sea. And when a ship passes by, it begins to sing and chant in a very pleasing voice, until the men of the ship all fall asleep – and after that, it climbs aboard and kills and eats everyone.

Exodus Rabbah 43:7

...טפסר שנכנס לביתו ומצא אשתו
מגפפת לדלפקי וכעס, אמר לו
שושבינו אם היה מוליד יפה היית
כועס, אמר לו הטפסר אין בו כח
לדבר זה אלא ללמדה שלא תעשה
כך.

A royal came home to find his wife embracing a ‘delfiki’. He was angry, but his attendant said to him: “*Only if it could reproduce with her would you have a right to be angry.*” But the royal said: “*It may not have the capacity to reproduce with her, but I must nonetheless teach her not to act like this.*”

Y’dei Moshe ad loc, sv ‘L’delfiki’

לדלפקי ...הוא בגמרא ... הדולפנין.

‘Delfiki’: this is what is in the Gemara under the name of ‘dolphinim’.

Matnot Kehunah ad loc, sv ‘Delfiki’

דלפקי: כלי עץ שנותנין בו כלים של
יין עץ ואבן.

‘Delfiki’: a wooden utensil on which we place wine or other vessels of wood and stone.

GIANTS

Soferim 21:9

עוג הוא אליעזר ופרסות רגליו אברהם
אבינו היה טומנו בכף ידו ופעם אחת
גער בו ומיראתו נפל ממנו שינו ונטלו
אברהם אבינו ועשאו מטות שהן של
שן והיה ישן שם.

Og was Abraham’s servant Eliezer. He had hooves for feet, yet Abraham kept him in the palm of his hand. Once, Abraham rebuked him, and Og was so frightened that his tooth fell out. Abraham made it into a bed, in which he slept.

b.Niddah 24b

אבא שאול אומר ואיתימא רבי יוחנן
קובר מתים הייתי פעם אחת רצתי אחר
צבי ונכנסתי בקולית של מת ורצתי
אחריו שלש פרסאות וצבי לא הגעתי
וקולית לא כלתה בשחזורתי לאחורי
אמרו לי של עוג מלך הבשן היתה.

Abba Shaul said: “I was once a grave-digger. On one occasion, when pursuing a deer, I ran inside the thigh-bone of a corpse, and pursued the deer for three parasangs but did neither reach the deer nor the end of the thigh-bone. When I returned I was told that it was the thigh-bone of Og!”

POWERFUL WORMS

Rashi on bPesachim 54a, sv ‘ha-shamir’

כמין תולעת היה ואין כל דבר קשה
עומד בפניו שלא יתפרק.

The shamir – it was like a type of worm, and no hard substance could resist disintegrating in front of it.

m.Sotah 9:12 and b.Sotah 54b

משחרב בית המקדש, בטל השמיר ... תנו
רבנן: שמיר זה, ברייתו כשעורה, ומששת
ימי בראשית נברא, ואין כל דבר קשה יכול
לעמוד בפניו. במה משמירין אותו –
כורכין אותו בספוגין של צמר, ומניחין
אותו באיטני של אבר מליאה סובי
שעורין.

Since the Temple was destroyed, the shamir has been no more.

The rabbis taught that the shamir was shaped like a barley kernel, and it was created in the six days of Genesis, and no hard object could withstand it. How was it kept? It was wrapped in tufts of wool, and placed in a leaden tube filled with barley bran.

IMMORTALS

b.Sotah 13a

ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור. הלך משה אצלה, אמר לה: כלום את יודעת היכן יוסף קבור? אמרה לו: ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בנילוס הנהר.

And how did Moses know where Joseph was buried? They say: Serach, the daughter of Asher, remained from that generation.ⁱ Moses went to her and said to her: “*Do you know where Joseph is buried?*” She said to him: “*Yes. A metal casket was made for him by the Egyptians, and they settled it in the Nile.*”

The Alphabet of Ben Sira, Tavⁱⁱ

מלאך המות שולט בם [אבל לא ב]סרח בת אשר בעבור שאמרה ליעקב יוסף חי אמר לה יעקב זה הפה שבשרני על יוסף שהוא חי לא יטעום טעם מות.

The Angel of Death has dominion over all creatures except for Serach, the daughter of Asher, because she told Jacob that Joseph is still alive. Jacob said: “*This mouth that informed me that Joseph is still alive will never taste the taste of death.*”

Pesikta d’Rav Kahana 11:13

ר' יוחנן הוה יתיב דרש ביצד היו המים עשויין לישר' בחומה. דרש ר' יוחנן כאילין קנקיליין. אדיקת שרח בת אשר ואמרת תמן הוינא ולא הוון אלא כאילין אמפומטא.

Many generations after the exodus, Rabbi Yochanan was teaching in his academy, and he sought to describe just how the waters of the Red Sea parted for Israel. Just as he was explaining that the wall of water looked like a lattice, Serach bat Asher popped her head through the door and said: “*I was there. The waters rising up for Israel were shining brightly.*”

ⁱ This legend arises from what is probably a textual anomaly, namely that a ‘Serach bat-Asher’ is recorded in a list of the Israelites in both Genesis 46 (pre-slavery) and Numbers 26 (post-Exodus).

ⁱⁱ Otzar Midrashim, p 50

Rabbi Debbie Young-Somersⁱⁱⁱ

What was Serach's end? This meritorious woman, who has appeared at crucial moments in Jewish history to perform righteous and important deeds, and who has been the holder and giver of oral tradition, does not die, but continues indefinitely, and could, potentially be called upon to tell us how things really were again. Unfortunately, we will not live forever. But, like Serach, we are all important as links in the chain of tradition. We all have Serach's power to pass on something meaningful to the next generation, as gently as Serach did with Jacob, or as forcefully as she did with Rabbi Yochanan. Perhaps Serach will appear to help us, but in case she doesn't, all of us will have to learn and explore for ourselves, to ensure that the next generation have something they also feel able to hand on.

WHAT WE RAN OUT OF TIME FOR

Angels

Demons

Golems

Talking animals

Unicorns

Yetis

Trees made of birds

ⁱⁱⁱ Rabbi Debbie Young-Somers, "Passing on traditions... Serach bat-Asher" (17 April 2011): <<http://rabbidebbie.blogspot.com/2011/04/passing-on-traditions-serach-bat-asher.html>>

Notes...